

ÜENÜ Järva II. suvepäevadeks

ÜHISMÕTTED

JAAAN MÜRK'I

KAUPLUS

TAMSALUS

TELEFON 14

KADILA-LOHVARTI

ajakohase säädeldisega

Püüiveski

Jahuveski

Metsatööstus

TÖÖSTUS: Kadila, telefon 2-I (Porkuni v.)

KONTOR: Rakveres, Laada t. 39, tel. 287

JAKOB LOHVART

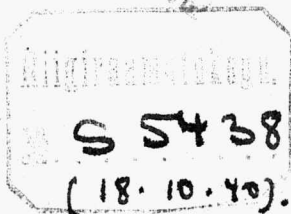
Ühismõtted

ÜENÜ TAM SALU OSAKONNA AJAKIRI
TOIMETUS: KARL LAAR. — OSK. UUDEKÜLL. — LEOP. PUUSEP

NR. 6

23. JUULIL 1938. A.

3. AASTAKÄIK

8/6364
8/6084

Järvamaa ÜENÜ-lased!

Läkitan ÜENÜ keskjuhatuselt ja enese poolt isiklikult parimaid tevitusi Teie suvipäevadeks, mis toimuvad 23. ja 24. juulil s. a. Tamsalus. Soovin südamest, et Teie ühine üritus õnnestuks kõigiti hästi nii ettekannete mõjukuse kui ka osavõtjate rohkuse poolest, nagu seda väärte suvipäevade püüdliku ettevalmistuse ja püsiva noorsoo- ning üldise vabaharidustöö nimel, mida olete ikka harrastanud intensiivselt, tulihingeliste noortena.

ÜENÜ osakondade hulgas on Järvamaa osakonna aktiivsemaid ja edukamaid, eesotsas Tamsalu osakonnaga, kes mitmes tegevusharus on olnud teistele osakondadele eeskujuks. Kõik see on toonud rõõmu ja rahuldust mitte üksi Teile endile, vaid ka paljudele aatekaaslastele kaugemal ja seepärast näete ka oma suvipäevadel rohkesti sõpru Tallinnast, Tartust ja teistest kodumaa nurkadest, kes tahavad Teie rõõmudest osa saada ja ka omaltpoolt külakosti pakkuda. See on Teie püüete ja töö kaunis vastukaja, mille puhul Teid õnnitlen.

Soovin ja usun, et Teie kokkutulekul kajastub sügav austus ja hingestatud lugupidamine meie noorsoo organisatsioonide aupatrooni hra Vabariigi Presidendi K. Pätsi vastu, kes on suure armastuse ja visadusega pühendanud oma elu parima meie rahva vabaduse kättevõitmisele ja tema paremale tulevikule. Täitku Teie südameid ka samane austus ja lugupidamine meie riikliku julgeoleku kehastaja — sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner'i vastu, kes on meie noorsoo organisatsioonide peavanemaks. Ühtlasi ühinen Teie austuse ja lugupidamise avaldustega meie rahva omapära ja rahvuslike

aadete eest võitlejale hra peaminister K. Eenpalule ja Teie suvipäevade seerkordsele peokõnelejale — end. majandusministrile ja praegusele välisministrile K. Selter'ile. Ütlen minister Selter'ile südamest tere tulemast noorte keskele.

Noorus sisaldab rõõmu ja päikesepaistet. Soovin ja loodan, et selliseks kujunevad ka Teie suvipäevad. Kui vähegi saan, tulen ka ise teie rõõmusid kaasa elama. Hääd jälleägemist Tamsalus.

Noorsoolike tervitustega

A. Keller,

Majandusministri abi,
ÜENÜ keskjuhatuse esimees.

Täna kaunistavad Tamsalut ja ümbruskonda majadele tõstetud sini-must-valged lipud.

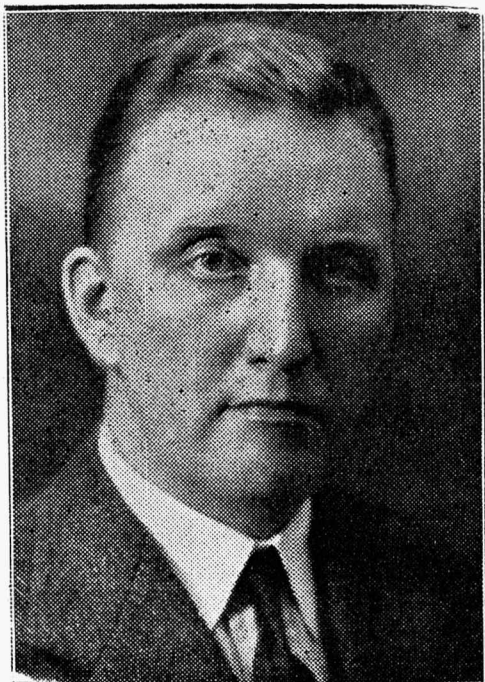
Täna näeme sinisilmalist noorust, kelle pilkude arutu hulk sädeleb nooruslikku armastust ja julgeid tõotusi oma kodumaale.

Ühised laulud, ühised mängud, ühised võistlused, süvendagu see meis ühtekuulvustunnet. Olgu need ergutajaks uutele üritustele, kasuks meie rahvale ja riigile.

Need ühised ideed, mis meid seovad, saagu nad uut tõuget tänasest peopäevast.

Aug. Kose,

ÜENÜ Tamsalu osak. esimees

KARL SELTER,
Eesti Vabariigi Välisminister,
ÜENÜ Keskjuhatuse
liige — Järva II. suvipäevade
pidukõneleja.

Töötus

*Metsad ja põllud ja aas, üle kraavide kaarduvad kõrred,
nüü näed viljakat maad Järva ja Viru kus piir.
Vett toob mustendav pilv, samas päikest kiirgab ju taevas,
all aga valmib saak, keela ei kasvu ka soo.*

*Rikkuses selles me põlv, täna noorena, homme ju valmiv,
sirgena seismas on siin, sõpruseks sirutet käed.
Tormi ei karda ei tuult, üle voolaku kobrutav laine,
tallad on kindlad sel maal, silmad on valvsad sel teel.*

*Hõi! Häda neile kel nüüd: oleks, võiks olla, ehk, mina kahtlen!
Nõnda end teatab rauk, üialgi mitte ei noor.*

*Kõhklejaiks meie ei saa, üha eakamaks muutuvad noored,
sõpruses seekord koos Järva ja Viru kus piir.*

JUHAN SINIMÄE

MAIMU LAAR,
Paide algkooli õpilasi.

Kodumaa.

(Katke Karskusliidu poolt auhinnatud kirjatööst.)

Kodumaa! Oo, milline imeilus helin saadab seda sõna! On tunne, nagu Vanemuine ise oleks tulnud kannelt helistama. Ainult tõsine isamaalane tunneb, kuuleb seda. Kui palju on sinust, kodumaa, kirjutatud, luuletatud, lauldud! Ja see kestab ikka nii päevast päev, aastast, aastasse.

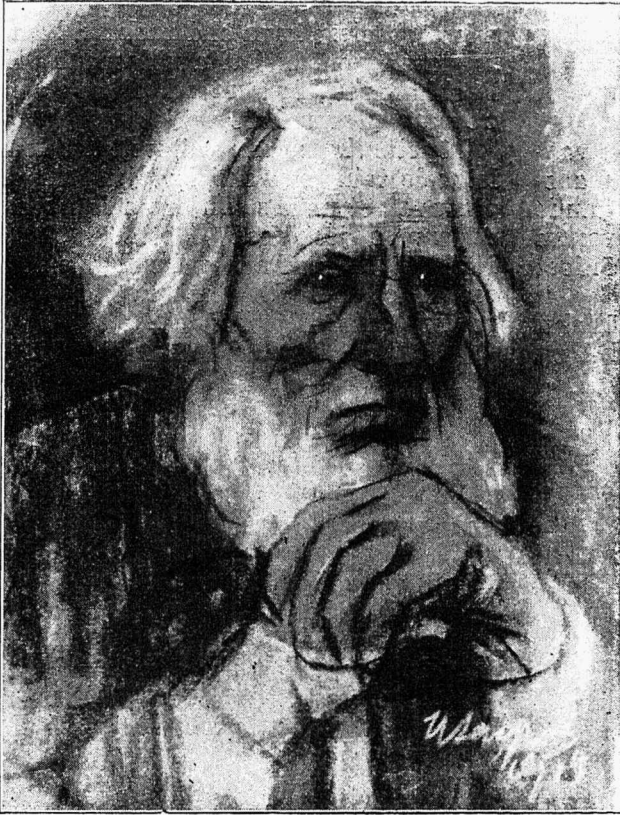
Kodumaa, sa pakud meile palju. Kui oleme mures, siis sirutad sa oma mullased käed oma sülest ja haarad meid embusse. Sa pakud meile meeltkütkestavat vaatlust oma aastaaegadega. Kes suudaks võistelda sinu lillerikka, aroomirohke kevadega? Tärkavad lehed, lillekesed avavad omad nupud. Kõikjal ärkab elu. Tõuseb, sirgub kõrgemale, lähemale päikesele.

Tirts-tirr! Sirts-sirr! Rakk-rakk-rakk-rääk! On suvi! Mets rõkkab lindude laulust. Vili valmib kiirelt, kiirelt. Loodus on rõõmus ja rõõm kandub rahva hinge.

Kuldkollane sügis! Lainetav rukki-väli, õõtsuv nisupõld kaob, kaob . . . Imeilus leherüü katab puid. Vaat', leht langeb! Kluu-kluu! Sirts-sirr! Veel viimsed laulud ja siis . . . Linnud on läinud. Tuuleil viib puilt veel viimsed lehed. Loodus nutab oma ühetasast viit.

Lumi, oo kuis sädeleb see! Loodus on end pidulikult ehtinud lähenevaiks jõulupühiks. Jõe rahutat pinda katab jää raudne kaas. Taevas kiirgavad tähed.

Kodumaa, sa annad meile: tööd, peavarju ja toitu. Su metsade saladuslik kohin on unelauluks me väsinud hingedele. Kaugele, kaugele kannab meid see . . .

ANTS LAIKMAA
Vana rauk.

Järvamaa vana-mehe õpetused.

100 aastat tagasi kirjutas üks esimestest eesti haritlastest, kelle kogu töö oli pühendatud eesti nime tutvustamisele ja oma sugurahva iseteadvuse äratamisele — Fr. R. Faehlmann — 14 epigrammi mitmesugustel üldistel inimlikku pahet ja vourust käsitlevatel teemadel ja nimetas nad ühise pealkirjaga „**Järvamaa vana-mehe õpetusteks.**“ Need, nagu oma muudki värsiteosed on Faehlmann kirjutanud selleks, et tõestada, et ka eesti keelele sobivad ainult kultuurkeeltes rakendatavaiks peetud vanad antiiksed värsivormid. Oma otstarbe on need epigrammid kindlasti täitnud ja seda, mida Faehlmann soovis, maailmale ammugi näidanud. Kuid praeguses ühenduses ei huvita meid mitte niivõrd nende neljateistkümne lühikese luuletuse otstarve ja rahvuspoliitiline missioon kui nende sisu ja mõte. On ju käesolev album nende Järvamaa noor-meeste ja neidude

kätetöö, kelle isa-isadele Faehlmanni Järvamaa vana-mees oma õpetuse on jaganud.

Oleks asjatu küsida, kuivõrd need õpetused selle nüüd juba kolm-neli korda uuenenud põlve juures sisuliselt arvestamist on leidnud. Teame, et inimlikud eelarvamused ja pahed püsivad aastasadu ja on meile praegu sama omased kui meie vanaisade isadele. Kui Järvamaa vanamees kaded ja rumala kohta lausub, et

**„õigust teine ei näe ja
teine näha ei taha.
Lase sa teised sind kiita,
aiseb enese kiitus,“**

siis teame, et lugu nendega ja ka enese kiitusega on tänapäeval päris samuti. Või kui võtame Faehlmanni selle salmi, mis kannab pealkirja „**Tead et tühi vaat koliseb enam kui täis**“ ja sellest loeme:

„Tahad tark sa olla siis
räägi natuke aga;
Mida tühjem vaat, enam
koliseb ka“;

siis konstaterime küll, et tühjade vaatide kõmistamise suunas oleme 100 aasta kestel teinud kohutavaid edusamme ja et eesti ajaloo kindlasti pole varem olnud praegusele selles mõttes võrdset ajastut.

Ja midaviisi oleks muutunud näiteks, kas või need „maailma sõbrad,“ kellest Järva-maa vanamees väidab:

„Nad on piibo suits. Kui
on mo piibo ke täis,
Kül tast suits tõuseb ja
keerleb ja mängib
mo ümber;

Kui on tubakalots, otsas on
sõbrad kui suits.“

Ei karvavõrdki.

Kui paljud meist on tõepoolest selle usutunnistuse jüngrid, mida Faehlmann nõnda väljendab:

„Rikkus sind rikkaks ei
tee; kui oled selle-
ga raha,

Et sa elada võid, rikkas
siis oled sa kül.“

Väga vähesed. Ei mitte rohkem kui 100 aastat tagasi.

Ei ole põhjust kõiki neid epigramme selles mõttes siin ümber jutustada, mille näited eelpool toodud. Luuletused,

mis tõepoolest kaua olid raskesti kättesaadavad, on hiljuti avaldatud Fr. R. Faehlmanni „Kogutud luuletustena.“ (Tartu 1938).

Lõpetuseks sellele väiksele meeletulelusele tahaksin siiski väljendada arvamust, et mõnes suhtes on Järvamaa vanamehe järgilased õpetust võtnud. Näib, et on kindlasti uskumist leidnud see tõde, mida Faehlmann järgmises paarisvärsis väljendab:

„Pojoke! kui so ase sind toidab,
ära sa ulgo.

Isa aseme peal isaga õn-
nistus on.“

Vähemasti näib nii Järvas.

Ja selle albumi toimetajalle mõeldes, ühes nendega aga ka kogu selle ürituse taga seisvale väele tahad nagu uskuda, et valitseb siin uus vaim sellegi asemel, millele Faehlmann epigrammis „Täna ja omme“ niisuguse sõnastuse on annud:

„Mis ma täna ei sa, kül võin
jo ommege teha.

Täna siis lurjus te, mis sa
jo eile eiteind.“

Kindlasti valitseb uus vaim Järva noorte seas. Eilsete magajate asemele astuvad tänased tegijad. Nad on astumas ja uut targemat homset ette valmistamas. Järva-maa vanamehe õnnistus on neil seks kaasas.

H. Harjakas.

Suvi kutsub...

Kord suves saabub päike oma kõrgustippu. Kord suves õitsevad lilled. Metsadest kostub muinasjutulisi viise.

Oi lootusrikas suvi — kes lood sädelevaid soove, tunnete tuld — oled elu-ilu otsimise aeg!

Jätame viivuks igapäevase vapura tööningi toiminguga ja ruttame hetkeks noorusest tungleva südamega täissuvve oma hinge vabastama. Tähistame talve kestel andumusega sooritatud töö võite, oma tunnete sügavust, ulatame üksteisele jälle sõbralikuks tervituseks käed, kes jällenägemise rõõmus, kes uue sõpruse eelvuses, võites äripäeva askelduse...

Laulame laulu, mis heliseb taeva, kõlab üle lainetava viljapõllu, täis nooruse hoogu, julgust, taht-püüdu, mis loob õilsaid sihte, mis meeli vabana hoiab.

Aeg hõisates möödub — hõljume sumedasse suveõösse... ilutseme lõkke valgusel, võlume esivanemate hingi lõkke sädemeist, pidutseme teiega muistsed noored — teie liigutustis, teie rütmis, kirkalt säravas rüüs — pühitseme nooruse soove, vabaduse ilu!

Ent lahkudes kogunud meisse kauneid mälestusi, sisemist leegitsevat jõudu, mis tiivustab meid taas elu edasiviivasse töösse ja pingutusisse.

Ella Tubro.

Heinakuul, 9. VII. 38.

Armsad hõimusõbrad Järvas!

Rakkaat heimoystävät Järvanmaalla!

Tänades kutse eest külastada Teie suvepäeva tervitan Teid Soome noorsoo nimel. Selles organisatsioonis, mille esindajana hetkeks olen pääsenud Teie pidustusile, on umbes 70.000 liiget, noort inimest, kelle süda ja hing on noored, kuigi vahest aastaid on paljugi. Kõikide nende noorte sihiks on nagu ma loodan Teilgi, tulla päev-päevalt enesearendamise ja iseõpingute kaudu lähemale hää inimese ja tubli kodaniku ideaalile. Sellele ei tulla ainult sõnade ja pidutsemistega, see nõuab meilt tööd ja vaeva. Eesti ja Soome, me oleme noored rahvad, riiklikult isesisvad ja sellepärast meie rahvad vajavad just noorte tööd. Voin teile kinnitada, et Soome noored on valmis oma tööga viima oma maad ja rahvast ikka kõrgemale maailma rahvaste hulgas. Teie suurepärasel laulupeol oli mul võimalus veenduda, et Teie noori innustavad samad sihid ja soovid. Teie vabariigi väga austatud president ütles laulupeol, et Eesti rahvas on lahutamatu tervik, kes oma kultuuri, oma riiki ja vabadust loob ühiselt, kõigi rahvaliikmete osavõtul. Olge kinnitatud, et seda tööd Soome rahvas ja Soome noorsugu austab ja selle arengut suurima huviga jälgib. Soome rahvas soovib koostöös Teiega oma südant soojendada ja innuka tööga aidata tõsta soome-ugri sugu päeva-paistesse.

Heikki Hosia,
Soome Noorsooliidu
peasekretär.

Kiittäen kutsustanne suvipäivillenne pyydän tervehtiä Teitä Suomen nuorison nimessä. Siinä järjestössä, jonka edustajana vivähdän juhlillanne, on lähes 70.000 jäsentä, nuorta ihmistä, joiden sydän ja mieli ovat nuoret, vaikka ikävuosia olisi runsastikin. Kaikkien meidän nuorien päämääränä on sama kui Teidäinkin, tulla päivä päivältä istekasvatuksen ja -opiskelun tietä lähemmäksi hyvän ihmisen ja kunnan kansalaisen ihanetta. Siihen ei päästä ainoastaan sanojen ja juhlien avulla, se kysyy meiltä työtä ja vaivannäköä. Eesti ja Suomi, me olemme nuoret kansat valtiollisesti itsenäisinä, siksi meidän kansamme kaipaavat juuri nuorten työtä. Voin vakuuttaa Teille, että Suomen nuoriso on valmis omalla työllään isänmaansa ja kansaansa yhä korkeammalle maailman kansojen joukossa. Loistavilla laulujuhllillanne voin todeta, että Eestin nuorisoa innustavat samat päämäärät ja pyrkimykset. Kunnioitettu Tasavaltanne Presidentti lausui laulujumilla, että Eestin kansa on erottamaton kokonaisuus, joka luo oman kulttuurinsa, oman valtakunnansa ja vapautensa yhteisesti, kansan kaikkien jäsenten yhteistyöllä — olkaa vakuutetut, että tätä työtä Suomen kansa ja Suomen nuoriso kunnioittavat ja seuraa mielenkiinnolla sen edistymistä. Suomen kansa halua yhteistyössä Teidän kanssanne sydämensä lämmöttä ja innokkaalla työllään olla kohottamassa suomilais-ugrilaista sukua päivänpaisteeseen.

Heikki Hosia,
Suomen Nuoriso Liiton
pääsihteeri.

Tervitus Taanist.

En dansk Hilsen.

Kutsutuna Järvamaa suvipäevadele Tamsalus, püüan meeleldi võtta osa neist, seda enam, et mul on väga hääd mälestused minu esimesist pidustusist eesti noortega Tallinnas 1926. aastal, kus 13 taani rahvatantsijaga viibisime ÜENÜ külalistena. Meie elasime siin ilusaid päevi koos eesti rahvatantsijatega ja ma tahaksin neile ja teile tuua minu parimad tervitused.

10. juulil kogunes Vedingborgi 800 taani rahvatantsijat kongressile. Siin kõneldi kõvasti kõikide rahvatantsuharrastajate lähendamisest.

Nii tooksin Teile ka meie liidu „Taanirahvatantsijad“ poolt südamlikumaid tervitusi.

Hakon Madsen.

Indbuden til Ungdomfesten i Tamsalu vil jeg gerne deltage i den. Jeg har saa glade Minder om mit første Møde med estnisk Ungdom i Tallinn 1926., hoor vi, 13 danske Folkedansere, der var ÜENÜ Gester. Vi oflevede her herlige Dage med estniske Folkedansere og jeg bringer alle her min bedste Hilsen.

Den 10. Juli samledes i Vedingborg 800 danske Folkedansere, hvor der paa Kongressen taledes stærkt om Samholdet inandfor alle Folkedanslag.

Saaledes sender her fra „Danske Folkedansere“ de hjarteligst Hilsen.

Hakon Madsen.

ÜENÜ osakondade võrk on eriti tihedalt Tamsalu ümbruskonnas. Siin, kus Virumaa ja Järvamaa end avarate viljaväljade palistusel seovad, siin leiame pea igas suuremas külas ÜENÜ osakonda.

Järvakad on rahuarmastaja, leplik ja töökas rahvas. Juba esimeste siinsete osakondade tekkimisel (Kiltsi ja Porkuni Virumaal, Raigu ja Ramma Järva- maal) võis märgata hääd koostöö tahet. Nende esimeste osakondade viljaka tegevuse ja pideva väljakiirgamise viljana on ÜENÜ osakondade võrk siin ikka hoogsalt kasvanud ja praegu saavutanud juba maksimaalse tiheduse.

Selles tiheduses ja üksteise lähedal töötamisel on Järvamaa noorsoolased endale loonud purustamatud tegevusalused. Kõnelevad sellest läinudaastased õnnestunud suvipäevad Karinul ja talvepäevad Järva-Jaanis, mis toimusid suures üksteise mõistmises väga arvu-

ka oavõtjate arvu juures. Ja kui kusa- gil kõnelda Eesti sisustamisest, siis sobib seda öelda siin, kus noorsoolased külge-külje kõrval vaikselt võistluses ehitavad Eesti kodu.

Meid enam ühendada ja üksteisele veel enam lähedale tuua on ka käesolevate ÜENÜ Järvamaa suvipäevade mõte. Edasi on nende mõte meile näidata meie jõudu ja meie suurust, sisendada meile endausaldust, distsipliini tunnet ja tarvet. Vajame seda kõikide uuteks üritusteks ja tegudeks eluvõitluse käikudel.

Tundes enda tugevust ja jõudu oskame ka õieti ilutseda ja rõõmsad olla. Seda vajame vahelduseks raskele tööle. Ja seegi on suvipäevade eesmärke. Tahaksin selle kõige kordaminekut soovida nii päeva tegelastele kui ka külastajale.

Aug. Meikop.

ÜENÜ Keskj. peasekretär.

Suurmeeste austamisest.

ÜENÜ tegevuses on aastakümnete kestel olnud tähtis koht suurmeeste austamisel, aktuste ja mälestusõhtute korraldamisel meie niinimetatud vaimukangelastele. Selliseid ettevõtteid teostatakse olevikuski ja kindlasti ka tulevikus.

„Tänulik isamaa“, „tänulik kodukoha või sünnivalla rahvas“ on mitmele suurmehele aegade ülekestvaid monumente püstitanud ning oma „suurte poegade ja vendade“ mälestust mitmetel tähtpäeval kuumasõnalistes pidukõnedes kinnitanud. Mitte ainult surnud, vaid ka elavate luuletajate, heliloojate, kirja- ja sõnameeste sünnipäevad on annud siin ja seal põhjust suuremate või väiksemate hulkade kokkutulekuks, et ühiselt mõelda oma kangelase teenetele ning suurtele tegudele.

On selles siis midagi halba?

Ei. Kui rahvas oma mineviku paremaid ei austaks ega oma oleviku suuri tänuga meele tuletaks siis võiksime tema kultuursuses ja elujõus kogunisti kahelda. Kuid kuidas austada ja meele tuletada, see on iseküsimus.

Et meie senised austamisvormid mõningaid kahtlusi on tekitanud ja oma trafareetsuses koguni labastunud, siis heidame alamal lühikese pilgu asjale, nagu ta on ja katsume ka umbkaudselt avastada, kuidas ta peaks olema.

Faehmanni ja Kreutzvaldi kirjavahetuse väljaande eessõnas kirjutab Mart Lepik, et

enne kui need suurmehed ise sõna saavad, on nende kujud ammu juba monumentide metalli valatud ning pidu- ja propagandakõnede sõnakõlksutustes ähmastatud. Millega on öeldud, et „tänulik isamaa“ on olnud rohkem huvitatud Võru linna ja Tartu Toomemäele kõigile nähtavate ausammaste püstitamisest, kui mõlema austatu enese tööde ja kirjade kõigile nähtavaks tegemisest. Ning on ka ette tulnud, et mõnesuguste ausammaste avamisel ning õnnistamisel on asjameeste suust kuulnud nende hoogsais kõnedes selgeid tunnistusi sellest, et nad austatavaist ainult nime tunnevad, nende teost ja tööst midagi teadmata. Ühel Vilde aktusel lõi üks lugupeetud mees väga neid aegu, mil nemad noortena Vilde „Musta kuube“ lugevad ja sellest oma patriotismile kinnitust saanud! Ja meie lähemgi minevik tunneb mitmeid kuulsaid kõnesid ja kirjutusi, kus austatavaid kangelasi selgest asjatundmatusest võõraste teenetega on ehitud. Ei saa naeruväärseks teha monumentide püstitamist, nagu ka mitte suurmeestest kõnelemist ja kirjutamist. Küll aga seda, et selliste austamiste juures enamasti ikka kipuvad suud pruukima need, kellele pole langenud osaks ühtki raasukest sellest varast, mille need suurmehed järelpõlvedele on jätnud. Aga see pole mitte ainult ausammaste püstitamise eestvõtjate ja mälestamise korraldajate, samuti ka mitte neil puhkudel kõnelevate ole-

P. RAUD
Sõnajala õis.

vikku suurtegelaste patt ja süü: see on ka enamiku kuulajate ning kaasategijate pahe. Lai mass kaldub oma võlgu suurmeestega õiendama monumentide püstitamise teel sel või teisel kujul. Ei võeta vaevaks ega mõeldagi vaevaks võtta suurmeeste tööga tutvumist ning nende vaimust osa saamist. Korraldatakse mälestusõhtu või avatakse mitme mälestusõhtu puhtaist ülejääkidest kogunenud kapitaliga ehitatud aasammas ning mõeldakse siis, et nüüd on kohustus täidetud ja võlad tasa. Suurmees kas puhaku rahus või elagu edasi (enamasti mitte rahus), meie tuleme tema teeneid meelde, kui juhtume mööduma ta monumendist. Sellejuures enamasti unustame, et meie mehest endast ei tea midagi, tunneme tema isiku ja töö asemel ainult ta ausammas. Ega see pole nii ainult ülemaaliste ja suurte austamiste ja ausammas-tamiste juures: nii on see ka kohaliste ja väiksemate mälestamisõhtutega ja „tähistamis-tega“. Oleks siis veel, et aktusel kõnelejagi en-nast ette valmistades suurmehe töö ja vaimuga tutvustaks, siis saaks vähemasti temagi oma tänu väärilises vormis pakkuda. Aga kõnele-jad tuuakse linnadest ja need on enamasti me-hed, kes kutseliste suupruukijatena kõigest seda paremini võivad pajatada, mida vähem nad sellest teavad, ja nii tavaliselt juhtub, et kogu-duses pole ühtki, kes oma jumalat tunneks, isegi mitte preester.

Niisugused mälestusõhtud ja auavaldused kujunevad siis enamasti välisteks kohustuse

täitmiseks, kohustuse, mille asetab meile kul-tuurne olla tahtmine, või veel õigemini — kul-tuurne näida tahtmine.

Ja nende austamisaktuste, suurmeeste täht-päevade tähistamiste ja muude selliste „tänu-liku isamaa“ väliste aktide kohta peame ütle-ma: neid pole vaja. See pole meile tarviduse rahuldamine, vaid ainult edvistamine. Ja pea-legi kasutu ning halb edvistamine, sest oma sisus muutub see austamise asemel tegelikult mälestuse rüvetamiseks.

Suurte kirjanikkude, laulikute ning muude vaimusangarite austamiseks ja mälestamiseks maksab ainult siis kokku tulla, kui meie töö-poollest nende tegusid tunneme, nende töö sees-miselt omaks teeme ja nende vaimust tõeliselt osa saame. Oleme me nende suurtega mitte ai-nult tuttavad, vaid ka oma sed, siis püstitame oma tänu kviitungina ja oma lugupidamise kõi-gile nähtava märgina monumendi või kõneleme oma sõprusest suurmeestega aktustel ja juube-litel. Viimased võtavad siis selle laadi, mida me neis näha tahame: nad on tõsised, äratavad ja kosutavad, neis puudub paraadlikkus ja tege-laste enestenäitamine; nad pakuvad meile mi-dagi.

Õrgu aga mindagu otsima kõnesolevateks ettevõteteks spetse ja eriteadjaid väljastpoolt. Saadagu nendeks ise. Siin on ees raske ja suur töö, enesesse süvenev ja tõsine ning pidev har-rastus. Õhutatagu seda ja kõik muu tuleb ajaga isegi.

H. LEEGISTE.

Enna.

Ärkasid, beebi, ja astusid aega uksest no üheksateistkümnnes sajand, hetkeks vaid tummusid imet kui kaema, siis aga lendus su kisade kajak.

Sirgusid plikaks ja suurdus su maailm, innukalt haarasid tarkuste kaunu, kuni su teele neil Teaduste saaril vingerdas hävitav kadude saurus.

Aga ei leinaski murdnud sa, neidis, trotsivalt uljana rajuski ranges hiivasid ankru ja heiskasid selid; kusagil siiski on igatsusmanner!

Leidsidki õnnela armsama lemmes, naitusid hõirides Eedenis uues, vaevalt küll teades, et Paradiisis, Helvet algusest saadik on ühiseid ruume.

Pakatid kaheksa tarmukat võsu, üks aga sarlaki lõnusse jäi neist, teine see urjus eest kodumaa Võnnus, kustus su kaasagi haiguste kütkeis.

Nüüd sinu juuksed on murekloor pleekind, saatuspiits näkku löönd valude salmid, nukrusveest tuhmunud silmade peeglid, palveiks vaid kondiseid sõrmi veel.

Taamal ent kummitab Kõiksuse värv,
kuhu on suubumas sinugi rada —
rõõmu oaasiga kadalipp-tänav —
sää! on su sünni ja surmagi sadam.

SÄREVERE PIIMATEHAS —

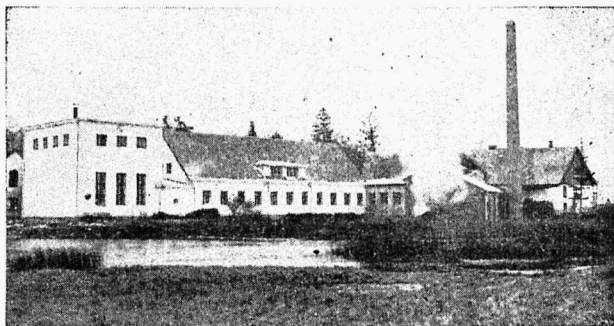
ESIMESI PIIMAKONSEVIDE TÖÖSTUSI BALTIMAIL.

1937. a. alul alustas Eestis tegevust esimesi piimakonservide tööstusi Baltimail — Riigi Särevere Piimatehas, miline asub Järvemaal Särevere mõisas samanimelise jõe kaldal Türi linnast 2 km. lõuna pool.

Särevere Piimatehas alustas oma tegevust kahe osakonnaga nimelt kondenspiima- ja piimapulbri valmistamisega, töötades esimese tegevusaasta jooksul umbes ümmarguselt 1.250.000 kg. täispiima ja 60.000 kg. lahjapiima, millest valmistati ümmarguselt 300.000 kg mitmesugust kondenspiima ja 57.000 kg. piimapulbrit. Piimakonservide valmistamine tehases toimub üldjoontes järgmiselt: Kondenspiima valmistamisel alul puhastakse piim täielikult mustusest jne. tsentrifugeerimise teel kuumutatakse kõrgerõhukostööri abil kuni 110° C ja aurutakse sellejärel kuni kolm korda kokku vaakumkatlas õhuta ruumis madala temperatuuri juures, mille juures piimast eraldakse auruna kuni 2 osa vett, kusjuures järele jääb vähemalt 9% võirasva ja 31% kuivainet sisalduv produkt — kondenspiim. Lõpuks homogeniseeritakse kondenspiim, kuni 200 atmosfäärilise rõhu juures, et ära hoida koore eraldumist täidetakse plektoosidesse ja steriliseeritakse. Seega kondenspiim täiesti vabana igasugustest bakteritest püsib alati värskel ja on terve jook tarvitamiseks majapidamises täispiima asemel lahjendades kahe osa veega ehk tarvitades lahjendamata kohvikoorena. Särevere Piimatehase kondenspiima osakonna aparaadid on tellitud Taanist ja on moodsamad omal alal, kusjuures töötamisel töö on viimse võimaluseni mehhaniseeritud.

Piimapulbrit valmistatakse piima udustamise süsteemil (Krause menetlus), mis on ainuke vastav sisseseade Eestis. Nimetatud sisseseade võimaldab valmistada piimapulbrit, mis lahustub vees kergesti saja protsendiliselt ja mille võirasva sisaldavus on väga suur, nimelt 28% ja enam, niiskuse % aga sealjuures minimaalne nimelt kuni 2%.

Särevere Piimatehases valmistatud kondenspiim on sisemaa kui ka välis-

Särevere piimatalitus.

maa analüüsi andmetel osutunud nii maitset kui ka konsistentsilt väga hääks, sellest tingitud on ka nõudmine välismaa Särevere kondenspiimale pidevalt tõusnud ja kvaliteeti hinnatakse kõrgemalt kui vana kondenspiima valmistaja Hollandi oma. Samuti üldise tunnustuse on leidnud Särevere Piimatehase piimapulber.

Sellest tingitud avanesid Särevere Piimatehasel juba esimestel töötamiskuudel oma produktide ekspordi võimalused pea eksportmaadesse Inglismaale ja Saksamaale. Esimese tegevusaasta jooksul on Särevere Piimatehas valmistatud kondenspiimast eksporditeerinud 84,6% ja siseturul äridele ja šokolaaditööstustele müünud 15,4%. Eksporditeeritud kondenspiimast on läinud Inglismaale 86,6%, Saksamaale 10,3%, Kreekamaale 0,3% ja vaba lattu 2,8%. Piimapulber on eksporditeeritud peamiselt Saksamaale nimelt 97,7%, siseturul müüdnud 2,3%. Eksporditeeritud kondenspiim on lastud müügile peamiselt „Delec“ nime all. Siseturul turustatakse kondenspiima „Rammu piima“ ettiketi all, plektoosides nettokaaluga 425 gr.

Pilku heites ülalmainitud esimese ja ainulaadse tööstuse esimesele tegevusaastale, näeme et siin on sammunud pidevalt tõusu suunas, millest tingitud veel rohkem võime loota järgnevatelt aastatelt ja julgeme loota, et esimene sellesarnane julge algatus Eestis omab peagi stabiilse vormi ja kondenspiim ja piimapulber kujunevad Eestis uuteks eksportartikliteks.

ALBU-RISTI OSAKONNAST.

J. LUNTS, Albu-Risti osakonna esimees.

Kui kaheteistkümne aasta eest agramad Albu-Risti noored otsisid enesarendamiseks sobivat vormi, leidsid nad õnneliku lahenduse nrs. A. Nõmmiku, R. Peetla ja R. Loodise algatusel ÜENÜ osakonna asutamisega 17. jaan. 1926. Hoogne töö algas osakonnas: kutsuti ellu laulukoor, näitetrupp, keelpillide orkester, spordiharu j.t. Osakonna ümber koondusid noored kaugemaltki, kus puudusid noorte huvele vastavad ühingu.

Aastate jooksul on osakond rakendanud noori ennastarendavale tööle ja arendanud hariduselu kogu ümbruses. On korraldatud põllumajanduslisi, üldhariduslisi kursusi, aktusi vabariigi aastapäeval, 1. detsembril, kohalikul vabastamisapäeval ja hõimupäevil. Kirjandusõhitud, näitekohus, õpiringide töö on ikka ja ikka leidnud paljude osavõttu. Osak.

umbes 700-köiteline raamatukogu, mis võetud avalikkude rahvaraamatukogude võrku, leiab kogu ümbruskonna elanikkude poolt rohket kasutamist. Osakonna suusapäeva veedavad noored kaunil „Valgehobusemäel“, kus lõbutsetakse, harjutatakse. Mõnedki noored on ringkonnaevõistlusil esikohtadele tulles võidukalt kaitsnud osakonna värve (J. Pärn, A. Sepp, prl.-d Ruudud). Üleriigiline ja Järva teatesuusatamine tõi elevust suusatajate perre. Ka kergesport ja rahvatants leiab harrastust. Traditsiooniliseks saanud 5 km. jalgrattavõidusõidul annavad ratturid oma parima. Aastate eest hangiti osakonnale 1-ha maatükk, mis praegu osalt spordiplatsina kasutatav, kuna talvine tegevus koondub kõik 1935. a. valminud Risti algkooli uude koolimajja, mis ühtlasi rahvamajaks kõigile org.-idele.

Osakonna viiet aastat ilmuv hektografeeritav ajakiri „Lõke“ leiab liikmete seas sooja vastuvõtu. Kodu-uurimisega tegeletakse mitmendat aastat peamiselt loodusteaduslikel alal, kuid viimasel aastal on ka rahvaluulet (mõistatused, lastelaulud, kohamuistendid j. t.) kogutud mõnisada punkti.

Osak. omandas juriidilise isiku õigused Kohtu- ja Sisemin. otsusega 14. jaan. 1932. ja on HM. otsusega 18. maist 1937. kantud Noorsoo Osakonnas peetavasse noorsoo-org.-ide registrisse. Osakonnal on 65 liiget. Kevadel lahkus osakonna juhatusest elukoha muudatuse tõttu agar tegelane H. Laosma, kes siiski peab osakonnaga tihedat kontakti. Praegu on osakonna juhatuses J. Lunts (esimees), R. Loodes (abi), H. Raime (sekretär), A. Korts-Lindus (abi), V. Suurmets (laekur).

Nii elavad noored „Tõe ja õiguse“ ääremail.

J. Lunts.

Ü. E. N. Ü. JALGSEMA-PAISTEVÄLJA-LIUTSALU OSAKOND

Ü.E.N.Ü. Jalgsema-Paistevälja-Liutsalu osak. on asutatud 1. mail 1926. a. Osakond kasutab kooskämisteks Jalgsema algkooli ruume, pidudeks ja muudeks rohkearvulisteks kogumisteks kohaliku tuletõrje ühingu peoruume, mis on Liutsalu endises koolimajas. Osakond, olles ainukeseks noorsoo organisatsiooniks kohapeal, on koondanud enda ümber ümbruskonna agaramad noored. Arvestades noorsoolaste erihuvidega, tegutseb osakond käesoleval ajal järgmiste tegevusharudega: kirjanduse-, teaduse-, näite-, põllumajanduse-, spordi-, male- ja rahvatantsuharud. On olemas ka oma raamatukogu. Osakond on kantud Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonnas peetavasse sellekohasesse noorsoo-organisatsioonide registrisse.

Juhatusse kuuluvad: M. Saluste — esimees, A. Aariste — kirjatöömataja, A. Kübarsepp — kassapidaja, V. Moon

Osakonna juhatus 1938.

— esimehe abi, O. Aariste — kirjatöömataja abi. Tegevusharude juhtidena tegutsevad J. Saluste, S. Moon, L. Palmroos, P. Uustadt ja E. Emmus.

Ü. E. N. Ü. KUKSEMA-PÄHO-ALLI OSAKONNA TEGEVUSEST.

Ü. E. N. Ü. Kuksema-Päho-Alli osakonnal tema 8 tegevusaasta jooksul on tulnud võidelda paljude raskustega. Kuid vaatamata sellele on suudetud siiski nii mõndagi ära teha. On korraldatud kursusi ning loenguid, referaate, huvi- ning peoõhtuid, on soetatud umbes 300-kõiteline raamatukogu, mis ümbruskonna elanikkude poolt laialdast tarvitamist leiab. On saavutatud palju, kuid rohkem on veel teha.

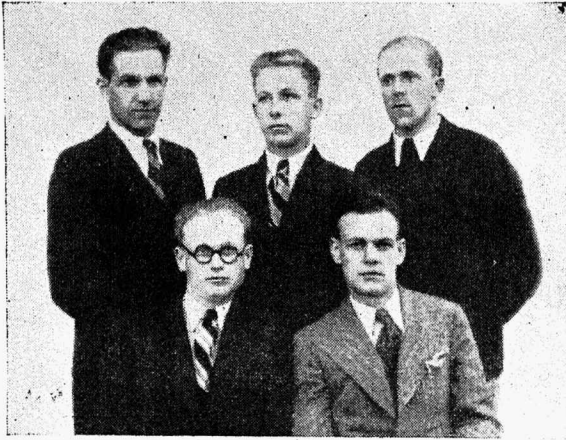
Valusamaks küsimuseks osakonnal on ruumide ning juhtide küsimus, kuid ka sellest loodetakse üle saada. Peale mainitud küsimuste on osakonnal eeloleval suvel kavas kaasa aidata kodude kaunistamisel, spordiväljaku korraldamine ning osavõtt ringkonna ning keskkorralduse suvipäevadest.

H. Piirsalu,
ÜENÜ K.-P.-A. os. esimees.

ÜENÜ Järvamaa talvepäevast osavõtjad
Orina kodutöönduskoolis jaanuaris
1938. a.

Ü. E. N. Ü. JÄRVA JAANI OSAKOND

Järva-Jaani osakonna juhatus.

Ü. E. N. Ü. Järva-Jaani osakond on asutatud 1937. a. kohapealsete noorte tegelaste algatusel, kes tundsid endid olema võimelised tegutsema iseseisva organisatsioonina. Pöörduti palvega teiste organisatsioonide poole, et ka need aitaks kaasa osakonna

asutamiseks. Jaatavalt ning häatahtlikult tuli vastu kohapäälne tuletõrje üksus kes lubas ruume asutava koosoleku pidamiseks. Ü. E. N. Ü Järva-Jaani osakonna asutamisel töötasid kaasa häatahtliku naabrina hra Ernst Marmei ning Ü. E. N. Ü. Keskjuhatus peasekretär hra Aug. Meikop.

Ü. E. N. Ü. Järva-Jaani osakonna liikmete pere koosneb 38 liikmest. Osakond kasutab kooskämiseks Järva-Jaani algkooli ruume, sportimiseks J.-Jaani malevkonna spordiplatsi. Rohkearvuliseks kooskämiseks J.-Jaani kodutöötuskooli ruume. Juhatusse kuuluvad: Arnold Lauring — esimees, Rein Kaljola — sekretär, Ülo Puhk — laekur, Voldemar Kärner ja Richard Toom, kes ka ühtlasi on sportliku tegevusharu juhatajateks.

Osakonna juurde on kutsutud ellu veel mitmed tegevusharud nagu rahvatants jne. jne. Viimast õpitakse hoogsalt ja järjekindlalt.

Rein Kaljola.

PAUL KOKK

Läbi Tamsalu.

Matkaveste.

Ristiga mäkke ronida on igatahes kergem, kui rattaga sõita Vajangult Tamsallu. Peletasin sellepärast oma matkuri kibestunud meeleolust kõik sarnased ajaloolised võrdlused. Täna sain vaid oma arukust, et ma Järva-Jaani kõhtu täis ei söönud. Sain nüüd sellegi soodustuse, et üle Einmanni mõisa kiwitee (kas mitte kiviala?!) võisin oma 65 kg. raskuse korpuse vigastamatult päralt tuua. Täissöönuna nii lihtsalt see poleks läinud. Ma ei usu, et ükski toit sellist „võimasina elu“ välja kannataks. Tahaksin soovitada kõigile Järva noortele, kes Tamsalu suvipäevadele tulevad, ainult sportlikus mõttes ületada seda maakonna eeskujulikke teed. Kannatustes karastusid ju Sparta atleedid. Ainult mitte vihastuda ega süüa! Kes ei ole sportlased, need valigu küll mõni teine juurdepääsu võimalus.

Ma püüan ka rahul olla, kuigi eelistan matkamugavusi. Varsti suvine vaikne õhtupoolik lükkas ju metsade vahelt mind välja, ja kaugel

välja taga oli Tamsalu. Midagi tuttavat, kodust pugese meeleollu. Olen siia alati meeleldi tulnud. Mulle meeldivad need sirged raudteeliinid, mis kaovad metsadesse. Meeldib see peotäis uusi maju. Meeldivad kõrged vabrikukorstnad, millest üks küll iial pole suitsunud. Mulle meeldib isegi see „suss“! Kui ettevaatlikult, elastselt ja paenduvalt on need rööpad asetatud! Vist pole raatsitud ühtegi puud ega pöösast raudteeliini pärast hävitada. See on juba loodusearmastus! Muinasjutt teab rääkida, et talvel külmaga, kui põllumehed kurjaks ei saa, litsub seesinane sõiduk otse üle väljade. Oli kunagi aegu, kus ta igakord Tamsalust lahkudagi ei tahtnud. „Sussimäeni“ läks, siis tuli tagasi, et uuesti katset teha mäe ületamiseks. See romantika on nüüd igatahes puhtal kujul minevik. Nüüd võib näha, kuid puna-kollased moodsad ro-d kihutavad mägedest võrinal üle, keerlevad nagu värvilised mängupallid puhmaste vahel. Kiirust peab olema, elujõudu! Need sõidukid peavad arvestama

üldise elutempo kõrval ka sellega, et harilik surelik liig kaua ei suuda olla seedimisülejääkide koormatuse all . . .

Jaama kaubaaida seinalt leidsin esimese märgi suurest maakondlikust pidustusest. Neid poisikesekõrguseid tähti oli hää lugeda. Ise samal ajal mõtlesin, et nüüd Tamsalu võtab päris terve maakonna oma turjale ja teeb end tuntavaks üle kodumaa. Eks noored ole ikka suurejoonelisemad, hoogsamad.

Sellest ÜENÜ-st on väike mälestuspildike. Ajast, kui asutati siia osakond. Siis küsisin kord tuttava kodusolemise kohta andmeid. Ema vastas, et olevat läinud üenüü ühisuse koosolekule. Tol ajal oli siin alles Tarvitajate Ühisus lihtsurelikule kõige tuntavam. Selle tõttu muidugi pidi iga organisatsioon olema võhiku teadvuses ühisus.

Saabus rong. Enne oli ikka suur hulk neid rongi saatjaid poisse-tüdrukuid. Siin võis leida siis kogenenud seiklejaid, võis näha aga ka neid, kes alles ootasid esimest magusat pilku vastaspoolelt. Nüüd aga on jaamaesine peaaegu tühi. Mõni üksik nagu kutsuks veel endiseid ilusaid aegu tagasi . . . Sellega on jälle üks romantiline omapära välja suremas. Vaiksemaks on jäänud ka kohvijutud „eeskujulikest“ abieludest. Küll vist on siis siial omajagu eeskujulikkust juba olemas. Võib aga olla, et Tamsalu on välja jõudmas suurema keskuse sinnivaludest ja siirdumas ennasthindavasse, soliidemasse aleviku õhkkonda.

Jatkasin teekonda. Jõudsin „äritsevasse linnaossa.“ Nägin ka esimesi joodikuid. Eemalt vaadates pole sellelgi inimtõul viga. Varsti olin mööda ka tuletõrjajate kaunist aiast. Puude vahelt vilksatas veidi seltsimajagi piirjooni. Siial oli varem mõisahooned, siis seltsimaja, siis ahervare ja nüüd jälle uus seltsimaja, nägus ja imponeeriv. Kõikjal muutub, teiseneb, areneb. . .

Jälle ees avar maantee, väljad, asundustalud. Rända ja tunne sõltumatust! Võtsin konseptiivse turismijuhise. Tamsalu. Porkuni lossi varemed, Porkuni kurtummade kool Porkuni mõisas, 6½ klm. jaamast. Nii oli keegi teadnud Tamsalust märkida kõige lähedamalt. Rahuldatud meeoleu saatis mind jälle edasi,

→ Tamsalus, juulil 1938.

Ü. E. N. Ü. KARINU OSAKOND TÖÖL.

ÜENÜ. Järva Keskkorralduse ja Karinu osakonna esimees E. MARMEI.

Samm-sammult on astunud ÜENÜ Karinu osakond kolmeteistkümmend aastat edu teed, tehes kohapeal kultuuritööd, mille tulemused ja tagajärjed ei tohiks nähtamatud olla ka pealiskaudselgi vaatlemisel.

Süvenedes aga osakonna töösse ja tegevusse praegu ja minevikus, näeme ja peame hindama seda suurt tehtud tööd, mis on olnud kogu aeg sihitud oma liikmete vaimsele arendamisele, sellega ka kogu ümbruskonna kultuursemaks muutmisele, ja meie võime julgusega tõmmata kindlaid piirjooni noorte vahel, kes kuuluvad meie organisatsiooni ja kes mitte.

Meie tegevusaladest paistavad eriti silma need, kes on saavutatud rahuldavaid tulemusi; need on: näitekunst, sport, laul, rahvatants, male, muusika ja raamatukogu.

Kui jälgida osak. „teatritegemist“ algaastast peale, siis peame tunnistama, et on edasi sammutud „seitsmepeenikoorma saabastega“ arvestades kohaliste olude- ja võimalustega. Tõusnud on mängu kunstiline tase, samuti ka mängitavate näidendite väärtus. Ümbruskonna elanikud on alati ilmunud rohkel arvul jälgima meie töö tulemusi selle alal. Meie „teenelisi“ näitlejaid on olnud ja on praegu: P. Preemet, M. ja L. Salum, H. ja A. Vähkjas, E. Koka, A. Marmei, L. Marmei, R. Lauk, V. Jaam, A. Kivest, H. Jäetma j. t.

Sport on olnud aastaid üheks tugevamaks alaks osakonnas, mida näitab ja tunnistab asjaolu, et 13. ringk. kergejõustiku võistlused on

VISUSTI OSAKONNAST.

Üks väiksemaid osakondi Järvemaal asub Visusti külas, asutatud 24. II 1934. a. Kuna kohapääl teist samasihilist organisatsiooni ei leidu, on osakonnal võrdlemisi avar tööpõld. Pidurdavalt tegevusele mõjub aga lähedaloleva Koeru aleviku igakülgsete organisatsioonide rohkus ja noorte vähesus. Ka ruumipuudus annab teravalt tunda: koosviibimisteks kasutatakse juhuslike taluruume ja spordiväljakuks kopleid ja taluõuesid häätahtlike peremeeste lahkelt loal. Üksikuid pidusid on ka korraldatud naaberorganisatsioonide ruumes.

Osakonna tegevus oli 1936. a. soiku jäämas, ent elavnes taas 1937. a. kevadel, kui käis kohal üldinstruktor O. Uudeküll. Valiti uus juhatus ja otsustati tegevust jätkata senisest intensiivsemalt. Samal suvel tegeletigi hoogsalt spordiga ja võeti osa 13. ringk. võistlustest. Talvel korraldati ühiseid koosviibimisi, võeti osa tähe-, teate- ja üle-

järvemaalisest propagandasuusatamisest. 13. ringk. suusavõistlusil saavutati 2. koht. Kuna sport osakonna päämiseks tegevusharuks, otsustati astuda E. Võimlejate Liidu liikmeks.

1938. a. juhatusse kuuluvad: A. Veldeman (esim.), E. Krullo (abiesim.), S. Koov (kirjat.), O. Takk (abikirjat.), H. Stokman (laekur), U. Krullo (varahoidja) ja L. Hellerman (propagandajuht).

Osakonna juures tegutseb keelpillide orkester nrsl. A. Velderman'i juhatusel.

Kavas on veel rahvatantsutrupi loomine, spordiväljaku soetamine ja tegevuse igakülgne süvendamine võimaluste piires.

Hoolimata sellest, et osakond üks väiksemaid, omatakse siiski küllaldaselt optimismi ja olles teadlikud, et tähtsusetuist liivaterakesist koosnevad kuulsad mäed — loodavad ka visustlased täita oma koha ÜENÜ-s.

S. K.

osakond võitnud juba neli aastat järjest; võidetud on keskj. rändauhind jäädavalt ja teine rändauhind möödunud aastal esmakordselt, samuti võitis osak. suusaspordi ringk. võistlused käesoleva aasta kevadtalvel Karinul, võites seega esmakordselt keskj. rändauhinna sellel alal.

Meie nimekamaid sportlasi on: G. Väli, H. Lauk, H. Koka, E. Grünberg, A. Selge, O. Sein, noortest J. Kaldas j. t.

Meie maletajad on harjutustel „ära mänginud“ õieti küll läbikulutanud nii palju malemänge, et ma seda siinkohal öelda ei julge, aga selle vastu võitsid nad 13. ringk. malevõistlused ja omandasid osak. juhatusel rändauhinna esmakordselt, meie tragimaid maletajaid ja võistlusmehi on: E. Rehtla, E. Laaneoks, A. Järvisoo, A. Trahv j. t.

Laulukoor töötab koorijuhataja O. Arviste juhatusel, võttis osa üldlaulupeost ja esineb vahetevahel oma pidudel.

Rahvatantsu trupp töötab ja õpib tantse õp. L. Marnei juhatusel, esineb oma pidudel ja tarbekorral ka mujal.

Loomulikult esinevad nii laulukoor kui rahvatantsu-trupp II suvipäeval Tamsalus.

Peamiselt on läinud kõik osakonna sissetulekud osak. aval. raamatukogu heaks, muretsesid on aga ainult väärtkirjandust, mille tõttu osak. raamatukogu on tõusnud teisele kohale ÜENÜ.

osakondade raamatukogude seas üleriigi. Raamatukogu hoidjana tegutseb juba pikemat aega R. Lauk.

Keelpillide koor A. Vähkjase juhatusel hoolitseb selle eest, et osak. pidudel tantsimine oleks kindlustatud.

Tööd takistavaid nähteid meie tegevuses on, spordiplatsi puudumine, algk. mänguplats täidab sellel alal ainult algelisemad nõuded; kust ilmuks see „Ameerika onu“ ja võimaldaks meile korraldada spordiväljaku? See on olnud meie alaline, kuid kunagi mitte täidaminev unistus.

Oleks hea kui meil oleks koolimajas omaette ruum, kus saaksime paremini arendada oma raamatukogu ja korraldada lugemislaua; praegu meie kasutada olev läbikäidav ruum seda täiel määral ei võimalda.

Osak. tegevust juhivad käesoleval aastal, juhatus järgmises koosseisus: E. Marmei esim., A. Vähkjase abiesim., G. Väli sekretär, H. Lauk abisekretär ja L. Marmei laekur.

Soovime, et ÜENÜ Järva II suvipäeva krooniks täieline kordaminek ja et ta kujuneks ÜENÜ. Järva võimsuse demonstratsiooniks.

Ütleme teretulemast kõigile ÜENÜ. Järva osakondade liikmeile ja esitajale meie lipu õnnistamise peole arvatavasti 14. aug. k. a. Karinul.

E. M.

JOONI Ü. E. N. Ü. MÄO OSAKONNA TEGEVUSEST.

Mäo osakond kuulub vanemate osakondade hulka, asutatud 1926. aastal. Osakonna tegevus on koondunud Mäo valla ühte nurka — Sargverre, kus koolimaja on suurema vallaosa keskuseks. Mäo vald, haarates poolringis Paide linna, on keskel asuva suure sooga jagatud kolmeks enam-vähem looduslikuks osaks. Sargvere ümbritsev osa on kõige suurem ja rahvarikkam. Kuna vallas rahvamaja puudub ja selleks õieti sobivat kohtagi ei ole, et ta kõigil seltsidel kasutatav oleks, on seltside tegevus koondunud koolimajade ümber. Kuna Sargvere koolimaja omab kaunis avara saali ja omavalitsuse ning koolijuhataja poolt selle kasutamine igal ajal lubatud, ei ole osakonnal ruumide pärast muret olnud.

Mäo osakond on suutnud suurema osa kultuuritahtelist noorsugu ja ka keskpõlve enese ümber koondada. Algukest peale on tegutsenud osakonna juures näite- ja lauluharud. Näiteharu töötab koolijuhataja H. Agur'i juhatusel. Ajajooksul on korraldatud ka pikemaajalisi näitekursusi ja trupi mängutaset võib õigustatult kaunis kõrgeks lu-

geda. Meie paremad tükid on pea kõik läbi mängitud, sest näitetrupp esineb ka teiste seltside poolt korraldatud pidudel. Laulukoori juhtideks on olnud õpetajad, viimased kolm aastat H. Arulaane. On võetud osa IX, X ja XI üldlaulupeost, maakondlikest laulupidudest ja -päevadest. Kohalikel aktustel esineb igakord osakonna laulukoor. Viimastel aastatel töötab ka keelpillide orkester, osa pille on muretsetud osakonna poolt, osa on mängijate omad. Suvel harrastatakse ka võrkpalli mängu, kuid kergete jõustik pole õieti jalgu alla saanud. Möödunud aastal korraldati kuuajaline puutöökursus, kus paljud noored valmistasid enesele ilusat ja otstarbekohast kodusisustust.

Osakonna edaspidiseks eesmärgiks on jätkata veel intensiivsemalt oma senist tegevust, pakkudes noortele enesearendamise ja otstarbekohast jõudeaja möödasaatmise võimalusi. Osakonna juhatusse kuuluvad praegu H. Agur esimehena, Joh. Rajamäe — esimehe abi, H. Arulaane — kirjatoimetaja, M. Kiin — kassahoidja ja H. Rajamäe.

K r o o n i k.

KROONIKAT JA MÖTTEID NAISTEVÄLJALT.

Jälgides ÜENÜ Naistevälja-Nõmküla osakonna tegevust käesoleval aastanumbril, hakkab kõige pealt silma osakonna 23. jaanuari peakoosolekul valitud juhatus, kuhu kuuluvad: abiesimees Ed. Reinik, kirjatoimetaja Maret Uuemäe, laekur Valdo Eesmaa, arhiivaar-varahoidja Lembit Tamjärv ja esimees Elmar Tammjärv.

Edasi päevikut lehitsedes tundub, et aktiivsemaiks tegutsejaiks on olnud jällegi osakonna orkester ja laulukoor. Orkester, kuhu kuuluvad akkordeoon (mängib porkunlane Aus), viiul, mandola ja kontramandola, on võitnud ümbruskonnas tantsumuusikaga seni ületamatu populaarsuse, olles esinenud tänavu juba üle kahekümnel korral lähemal ja kaugemal. Laulukoor Edi Reiniku juhtimisel on samapalju kordi harjutustel koos käinud, kusjuures esi-

netud on omakorraldatud pidudel, ümbruskonna ühispidustustel ja XI juubellaulupeol Tallinnas. Elnimetatud tegevuse hulka vilksatab mõningaid pidusid, referaat-õhtuid, majapidamise- ja rahvatantsukursused — viimane ühiselt Tamsalu osakonnaga. Siis veel osavõtt ÜENÜ tähe-teatesuusatamisest, sportlikke ühismänge jne. jne.

Arvesse võttes kohapealseid tingimusi ja asjaolu, et paljud osakonna liikmeid on rakendunud läheda keskuse — Tamsalu — ühiskonnaellu, võiks sellest tegevusest peaaegu küllalt olla praegu — kuid puuduseks peab siiski märkima, et mõningad osakonna liikmeid eelistavad kodusolemist kokkutulekutele ühisesse kodusse, milleks on kujunenud Järvajõe algkoolimaja koolijuhataja hra Reiniku lahkkel loal. Milligipärast on kombeks saanud ka kõigi

Ü. E. N. Ü. TAMSALU OSAKONNA TEGEVUSEST.

Ü. E. N. Ü. Tamsalu osak. asutati 19. juulil 1934. a. Seega saab meie noorte organisatsioon tänavustel suvepäevadel alles nelja aastaseks. Olgugi et tegutsemisaeg on olnud lühike, võivad Tamsalu noored täielise rahuldustundega tagasi vaadata möödunud aastatele ja tehtud tööle, mis on olnud küllaltki tagajärjekas. Osakond on oma liikmeskonda koondanud pea kõik kohapealsed ja ka hulk ümbruskonna noori, kes koos töötades noortele omase tööinnuga on võitnud osakonnale täielise lugupidamise ja tunnustuse nii üenü-lastel peres kui ka teiste kohapealsete organisatsioonide poolt.

Kuna „Ühismõtted“ on toonud eelmistes numbrites ülevaateid Ü. E. N. Ü. Tamsalu osak. tegevusest 1937. a. kevadeni, püüan alljärgnevas kokkuvõttes anda lühida ülevaate osak. edaspidisest tegevusest.

---

raskemate ja aegaviitvamate ülesannete veeretamine ühedele ja samadele üksikisikutele. Kallid kaasnoored! Püüame igauks jõudumööda teha osa sellest tööst, milleks meid kohustab meie rahvuslik iseseisev kodumaa. Tuleme kõik kokku meie noorteühingute eluavaldustest osavõtma. Kanname ühiselt edasi meie rahva nii kuulsat laulu- ja muusikakultuuri, õpime tundma meie esivanemate ilusaid rahvakombeid, tantse ja mängu! Õpime ühiselt kaunistama oma kodu ja maad! Karastame ühiselt enda keha ja vaimu, arendame oma teadmisi ja mõtteilma! Sest need on sammud, mis viivad meid lähemale rahvuselise omariikluse ja omakultuuri tähistele.

Nende kaudu õpime sügavamalt armastama oma maad, oma rahvast. Õpime enam hindama meie esivanemate saavutusi, pühaks pidama mälestust nende kangelasmeelst ja -tegudest. Õpime paremini mõistma üksiksteist, ning kõigepealt — areneme ise ja meie kaudu kogu rahvas sammub arengu eduteed.

E. T a m m j ä r v.

Noorte suvine tegevus kandus peamiselt spordiväljakule, kus korraldati rida kergejõustiku-, võrk- ja jalgpalli võistlusi. Käidi võistlemas ka naaberosakonnades ja kaugemalgi. Täielise rahuldustundega võime lehitseda osakonna sportliku tegevuse protokolliraamatus, sest häid tulemusi saavutasid meie sportlased nii kodus kui ka mujal võisteldes.

Suuremateks tuleproovideks meie sportlaserele olid kahtlemata 36. ringkonna kergejõustiku võistlused ja sügisel korraldatud maakondlik spordipäev, millised mõlemad peeti Tamsalus.

36. ringkonna võistlustest, mis peeti 27. juunil, tulid meie noored välja võitjatena, kaitstes keskjuhatuse rändauhinda teist korda. Võistlejad osakonnad olid: Porkuni, Mäo, Saksi ja Tamsalu.

5. sept. peetud maakondlikul meistervõistlusel olid Tamsalu sportlased jällegi võidukad, võites osakonnale Keskkorralduse poolt väljapandud rändauhinna esimest korda. Auhinda tuleb aga veel kahel järgneval aastal kaitsta — selleks sportlasile jõudu ja edu!

Osa aega nõudsid ettevalmistused I Järva suvepäevast osavõtuks. Suvepäeval oli osak. väljas laulukoori, rahvataantsu rühma ja võrkpalli meeskonnaga. Aidati väikeselt kaasa ka laupäevasele omavahelise koosviibimise sisustamisele.

Sügisel korraldati mõned referaatioõhtud, kuid et osak. puuduvad kohapeal ruumid, tuli see ilmade halvenedes jätta.

Aasta vahetusel lavastati osakonna noorte poolt kohalikus seltsimajas „Mary Dugand'i protsess“. Näidend kanti hiljem teistkordselt ette võõrustendusena Saiakopli rahvamajas.

27. veebruaril korraldas osak. 36. ringkonna suusavõistlused. Ka suuskadadel oli meie sportlasperel edu. Võideti keskjuhatuse rändauhind esimest korda. Diplomite ja auhindade väljajagamine õhtul kujunes sõbralikuks koosviibimiseks külalissportlastega.

9.—23. veebr. korraldatud tähe-teatesuusatamisest võttis osak. osa 26-liikmelise meeskonnaga, ületades seega kõik teised osakonnad üle maa. Samuti

ÜENÜ. Tamsalu osakonna juhatus 1938.

võeti osa maakondlikust propagandasuusatamisest, kus meie suusatajatel tuli katta võrdlemisi pikk vahemaa Tamsalu—Rakke 22 klm.

Omavahel peeti võistlusi koroonas ja kabes.

26.—28. veebr. korraldati rahvatantsu kursused. Kursusest osavõtt oli elav. Kursuseid juhtis ÜENÜ rahvatantsude instruktor A. Järvet.

Koos teiste kohapealsete organisatsioonidega korraldati Vabariigi aastapäeva, omakultuuripäeva ja emadepäeva aktused, millistel osak. liikmed esinesid kõnedega, lauludega ja deklamatsioonidega.

Märtsis toimus osak. laulukoori algatusel Tamsalu seltsimajas liikmeskonna omavaheline koosviibimine. Öhtut sisustasid laulukoori liikmed lauludega.

Õhutati kodukaunistamise aktsioonist osavõttu. Vastavaid näpunäiteid kohapeal käis andmas instruktor A. Part.

Alaliselt tegutsevad osakonna juures laulukoor, rahvatantsurühm ja spordiharu. Laulukoor võttis osa mineval aastal korraldatud maakondlikust laulupeost Paides, samuti ka XI üldlaulupeost käesoleval suvel Tallinnas.

Tänavu varakevadel tabas osakonda raske kaotus. Osakonnast lahkus elukoha muutmise tõttu juhatuseliige ja

esimees nrsl. Raimund Olup. Osakond võlgneb Raimund Olup'ile suurimat tänu tema energilise ja ennastsalgava töö ja tema sõbraliku suhtumise eest kõikidesse. Olgu tal parimad mälestused Tamsalu ÜENÜ-st nagu meil temastki.

Pääle nrsl. R. Olup'i lahkumist jäi osakonda juhtima juhatus järgmises koosseisus: August Kose — esimees, Edla Tubro — abiesimees, Helmi Riipulk — sekretär, Gustav Väärt — sekretäri abi, Are Siidre — varahoidja, Karl Laar — laekur, Ferdinand Uudeküll — laekuri abi.

Nüüd aga, kus Järva Keskkorraldus on meile austavalt usaldanud ÜENÜ II Järva suvepäeva korraldamise, pühendamise oma terve jõu suvepidustuste vääriliks kordaminekuks. Oleme loonud rea komisjone vajaliste tööde läbi viimiseks ja loodame, et ka nendel suvepäevadel võitjatena väljatuleme kõikidest raskustest. Märkimata ei saa ka jätta seda abivalmis kätt, mida meile pakub meie osakonna vanemate nõukogu, kellel meie ühine asi samuti südame lähedane, nagu meil noortelgi, suur tänu neile siinkohal! Ka naaberosakondade poolt on tõhusat kaasaavitamist loota ja nii siis võimegi püstipäi ja lootusrikkalt oma ilusamatele päevadele vastu sammuda.

M. MEERITS.

SAVALDUMA ALUPERE OSAKOND.

Raskustega tuleb võidelda noorel Sevalduma-Alupera osakonnal, sest vanad harjumused ja töökspidamised, mis tihti ebaõiged, pidurdavad tööd. Ka liikmete ühtekuuluvuse, noorus ja üksteisest mitte veel küllaldane arusaamine mõjuvad raskendavalt. Peab lootma, et need puudused ajaga kaovad.

Pooleaastane töö (osak. on asut. 6. jaan. 1938) on küll pisku, kuid siiski juba mõjunud edendavalt koostööle.

Tähelepanek-suusatamisest, mis osavõtjatele oma kauni sisu ja mõttega meeldis, võttis osa 6 liiget, mis tolleaegse liikmearvuga võrreldes küllalt suur arv. Liikmeid oli siis 14, nüüd 28.

On muretsetud võrkpall, mida innukalt vabal ajal mängitakse.

Tamsalu osak. korraldatud rahvatantsu kursusest võtsid üksikud noorsoolased osa, õpitut püütakse kohal edasi anda teistele.

ÜENÜ Järva II suvipäevadel osak. ei esine, kuna ettevalmistus oli lühike ning töötamine algul raske.

Edaspidi kavatakse elustada kohapealne endine orkester ja rahvatantsu laialdasemalt harrastama hakata.

Osakonna juhatusse kuuluvad: Arv. Piir, esimees, J. Kasekamp kirjat., S. Einpaul, A. Piir laekur, L. Randma varahondja, A. Mäüri-sepp ja R. Veski. A. P.

VÄGEVA OSAKONNA TEGEVUSEST

Vägeva osakonna tegevusest väärriks nimetamist sel aastal näitekursused 23 osavõtjaga hra H. Sots'i asjalikul ja viljakal juhtimisel, kus lavastati „Andres ja Pearu“ paljude algajate näitlejate kaastegevusel hästi. Rahvatantsu kursused toimusid prl. Järveti juhtimisel 38 osavõtjaga. Värvimise kursused peeti mai viimastel päevadel Põllutöökoja lektori juhtimisel kahepäevased, kus olid 5 alla 18-aastast noort ja teisi vanemaid osavõtjaid.

Kohapääl on korraldatud ühed malevõistlused Vägeva, Rakke ja Villakvere maletajate vahel ja ühed võrkpalli võistlused Vägeva ja Rakke vahel.

Lähema ülesandena seisab ees spordiväljaku tasandamine ja ilustamine, misugune saab Vägeva jaama lähedale.

Ruut R a j a s m a.

ÜENÜ ajakiri

„EESTI NOORUS“

iga noorsootegelase lauale

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Lembitu 20.

Väljaandja ÜENÜ Tamsalu osakond.

„Ühistrükikoda Rakveres“ trükk 1938

KÕIGE VANEM JA SUUREM ÜHISTEGELINE KAUPLUS

HANS OJA

TAPAL, PIKK T. 17, TELEF. 83 (end. JOH. LUUK)

Kust Teie soodsalt ostate **lastele** raamatuid, koolitarbeid, mänguasju, **endale** kingitusesemeid, kirjutustarbeid, fototarbeid Agfa ja Codak, reisutarbeid — potrfellid, reisukohvrid (oma töö).

Alati valmis Teid teenima

Austavalt **HANS OJA.**

Järvakad, külastage järgnevaid ÜENÜ suvepäevi: L.-Viru päeva Neerutis 31. juulil, Viljandimaa päeva Viljandis 7. augustil, Võrumaa päeva Väimelas 14. augustil 1938. a.

PUTUKAMÜRK „KADU“

on mõjuvaim vahend kärbeste, lutikate, koide jne vastu. Proovitud ja soovitatud Ülikooli Entomoloogia Katsejaama poolt.

PUTUKAMÜRK
KADU

KEEMIA TÖÖSTUS

„AKS“

TARTUS, ALEKSANDRI 46.

„Järva Teataja“

on odavahinnalisem ja sisukam leht igale Järvamaalasele.

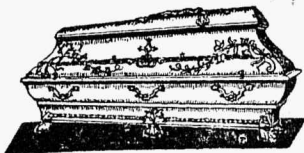
„JÄRVA TEATAJA“ on ainuke leht, kus kajastub kogu Järvamaa ja Järva linnade elu-olu, rõõmud ja mured.

„JÄRVA TEATAJA“ toob oma vähemalt 10 lehek. kaustas sündmusi kogu maailmast, eriti aga üle Järvamaa.

„JÄRVA TEATAJA“ kõneleb kõigist julgelt ja erapooletult.

Tellimisi võtavad vastu peakontor Paides, abitalitus Tapal, kõik postiasutused ja esindajad kohtadel.

Iga Järvamaalane tellib omale kohe oma maakonna häälekandja
— „JÄRVA TEATAJA“

A. Raba puusärgikauplus

Tamsalus

Alati saadaval igasuguseid
puusärke ja matusetarbeid

Tähelpanuks põllupidajatele.

Endiselt toimetan haigete loomade ravimiseõuannet, Tamsalu, Kiltsi ja Rakke ümbruskonnas. Eriti toimetan: kõik-sugused operatsioonid, sünnitusabi ja puhastuste ära võtmine, ruunamine, varssade järelvaatus ja tunnistuste välja andmine, **sigade punataudi ja hobuste nõletõbe pritsimised** ja muud loomaarstlike toiminguid.

Töötasu kindlaksmääratud takside järele.

Haigete loomade ravimiseõuande asjus pöörata minu poole Kiltsi omas majas. **Telefon Kiltsi nr. 1.** Väljasõidud autol, mootorrattal ehk raudteel.

Loomaarstide kutsetegevuse seaduse kohaselt oman loomatervishoiu osakonnalt kutsetegevuse loa.

Kiltsis, 24. VI 38.

Vetr. vel. J. SAAR.

Seni olnutest suurem,
huviküllasem, haaravam ja
ulatuslikum

VI TAMSALU KARNEVAL

nõndanimetatud

ÄMMADE KARNEVAL TAMSALUS

Pühapäeval 14. augustil 1938. a.

Jälgige reklaami.

TAMSALU TARVITAJATE ÜHISUS

TAMSALU
TEL. 5

ABIKAUPLUSED: Vajangul, tel. J.-Jaani 24,
Porkunis, telef V.-Maarja 16-1.

Müüb soodsate hindadega igasuguseid põllumajanduse
masinaid, masina osasid ja majapidamise tarbeid.

Ostab põllupidajailt teravilja, jahu ja heinaseemet.

Võtab raha laenuks makstes kõrgemat %/o.

VIRU MAAKONDLIK

PÕLLUMAJANDUSE NÄITUS

VÄIKE-MAARJAS 13. JA 14. AUGUSTIL 1938. A.

Viimane ülesandmise tähtpäev 31. juuli k. a.

Lähemaid teateid ja ülesandmise-lehti saab seltsi asjaajajalt Väike-Maarjas, telef. 35.

Rutake ülesandmisega, külastage näitust!

V.-Maarja Põllumeeste Selts.

ÜHISTRÜKIKODA RAKVERES

LAI TÄN. 12. TELEFON 135

VALMISTAB IGASUGUSEID
TRÜKI- JA KÖITETÖID

AUGUST GRÜNVERK'I

KAUPLUS TAMSALUS

Müügil: riie, jalanõud, pudu-
kaubad, tubakasaadused,
riigiviin, majapidamistarbed,
maiustused j. n. e., j. n. e.

K.-m.

J. Blauhart & Ko

TELEFON 19, JÄRVA-JAANIS

JÄRVA SUURVESKI

JÄRVA-JAANIS. OMANIK INS. PAUL PENTRE
JUURES HAKKAB SÜGISEL TÖÖTAMA EESKUJULIK

== HEINA- JA VILLAVESKI ==

OSTETAKSE VILJA

Registreeritud

30.

TÜRI TARVITAJATE ÜHISUS

Türil, Viljandi tn. 11, telef. 12.

Harukauplused:
Türil, Põikval, Jändjal, Rael,
Oisus, Kolus ja Väätsal.

Oma pagaritööstus Türil.

Pakub alati kvaliteet
kaupa õiglase hinna
ja kaaluga.

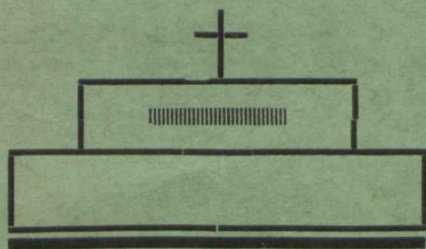

Katuse katmisi, plekkahjude
valmistamisi, igasuguseid
tinutamisi- ja kõiki
plekisepa tööalasse
puutuvaid töid
tehakse ajakohaste
hindadega

plekisepatööstuses

G. Väät

Tamsalus
omas majas.

Igasuguseid kiviraiumise töid
kodu- ja kalmistu kaunistamiseks
teeb mõõduka
hinnaga

Andres Tepp,
Türil.

Vold. Leemeti

pagari- ja kondiitriäris

alati saadaval
värskeid tooteid

Tamsalus,
telefon
nr. 10.

KAKAO

ŠOKOLAAD

KOMPVEKID

V.-Maarja villa-, kunstvilla ja riidevärvimise tööstus

Erialad:

- I Villa kraasimine, ketramine, korrutamine kahe- ja kolmekordseks.
- II Villaste kaltsude ja silmkudede ümbertöötamine vatiks, eideks ja lõngaks.
- III Riidevärvimine, riidevanutus, kangaste keemiline pesemine, värvimine, pügamine, pressimine ja dekateerimine ning kleidiriiete plisseerimine.

Töid on hinnatud kuue kuldaurahaga!

Erilist rõhku pannakse töö headusele!

Kõige austusega

AUGUST KASK

Väike-Maarjas, kõnetr. 12.